

P é č e o m l á d e ž

Snahy získat mládež pro naši bohatou činnost provázely naše hnutí už od jeho vzniku. Přispívaly tomu poměrně četné a dobře vedené rubriky časopisů /např. Mladý hlasatel/, které vychovaly celou řadu výborných a zanícených hádankářů. V dalších letech tyto časopisy i se svými hádankářskými přílohami postupně zanikaly a nábor mládeže a výchova nových hádankářů a křížovkářů se přesouvaly do kroužků. V Hádance a křížovce vycházela sice stránka pro mládež, ale scházela jí hlubší koncepce, která by přinášela návody k řešení spolu s přitažlivou formou soutěže.

Nově založený Svaz českých hádankářů a křížovkářů dostal od odstupujícího Redakčního sboru do vínku povinnost zabývat se problematikou výchovy mládeže a příslib možnosti vydávání samostatného časopisu pro mládež. Velké množství práce spojené s přípravou tohoto časopisu však přišlo nazmar, neboť časopis nebyl povolen. V roce 1969 začíná vycházet „Základní kurs hádanek“ od dr. Stanislava Mimry v cyklostylované formě, který se však pro omezený náklad dostal do rukou jen některým zájemcům. Teprve později byl tento materiál utříděn a znovu vydán jako výroční tisk, takže jej dostal každý člen svazu a řada výtisků byla rozdána při různých akcích pro mládež.

Vzrůstající požadavky škol i mimoškolních zařízení na volný čas dětí mařily úsilí kroužků o organizovanou činnost mládeže v oblasti hádanek a křížovek, a to hned z několika důvodů. Tendence oficiálních míst označovat naši činnost za činnost únikovou a neúčinnou měla negativní vliv na myšlení rodičů, kteří raději vidí své děti u učení nebo při činnostech, které jsou v jejich charakteristikách kladně hodnoceny. Dalším problémem bylo to, že vychovávat a vést

děti k řešení hádanek a křížovek mohou jen ti, kteří k tomu mají jak časové, tak i odborné možnosti a předpoklady. Proto se práce s mládeží lépe dařila v kroužcích, jejichž členové pracovali jako učitelé na školách, vychovatelé v internátech apod. V neposlední řadě je problém se shodnout na pravidelném termínu konání schůzek, protože děti mají různý školní rozvrh, pionýrské a jiné zájmové schůzky v různých termínech a najít volný prostor pro několik dětí je téměř nemožné.

Nepodařilo se /až na nepatrné výjimky/ proniknout ani na pionýrské schůzky s pravidelnou činností, třebaže proběhlo několik nárazových akcí, které měly sice okamžitý úspěch, ale pro nezájem vedoucích pionýrských skupin o získání alespoň základních znalostí potřebných k této činnosti k dalším akcím již nedošlo. Dokonce nebyl většinou zájem ani v tom případě, kdy byla nabídnuta pomoc kroužku ve formě odborného vedení.

Kroužky používaly různých způsobů, aby získaly mládež do svých řad, a to se jim také dařilo se střídavými úspěchy. Byly to např. letáčkové náborové akce Ostraváků v řešení křížovek na školách za účasti tisíců řešitelů, které však končily finálovou soutěží a k systematické práci s těmito finalisty nevedly, dále řešitelské náborové akce pořádané na letních pionýrských táborech, např. kroužky Severáci, Staré hnízdo a Hanáci, které sice vzbudily velký zájem jako jednorázové soutěže o prázdninách, avšak v otázce náboru očekávání nesplnily.

Kladnou úlohu ve výchově mládeže sehrála publikační činnost některých kroužků, kterým se podařilo vydávat časopisy - či spíše oběžníky pro děti - Permoníci vydávali „Kahánek“, Hanáci „Hanáček“, Severáci navázali na výsledky soutěží v pionýrských táborech a rozesílali nějaký čas účastníkům „Návody“ s korespondenční soutěží. V pozdější době se zlepšila úroveň stránky pro mládež v HaK, kde pod ve-

dením př. ing. Raby proběhl seriál návodů na řešení některých hádanek spojených s krátkodobými soutěžemi - tato změna se příznivě obrazila podstatným zvýšením řešitelů, kteří pravidelně posílají řešení hádanek. Naproti tomu se nepodařilo zúročit jednorocní vedení hádankářské rubriky v Pionýrské stezce, zejména pro naprosté nepochopení a nezájem redaktora příslušné tematiky, takže spousta tiskových chyb v textu i v hádankách k řešení dezorientovaly děti natolik, že z původních asi 140 dětí dokončilo soutěž asi 50.

Ze zkušeností je známo, že většina mladých, kteří se později vypracovali na zdatné řešitele, byla získána osobní účastí na řešitelských akcích, na které přišli buď sami, nebo se členy některého kroužku. Atmosféra řešitelských přeborů je nezastupitelná, a proto zřejmě jako náborový prvek nejúčinnější. V posledních letech některé kroužky pořádají přebory pro mládež v rámci oblastních či krajských přeborů. Dlouhou řadu let jsou pořadateli přeborů pro mládež Hanáci, později Ostraváci /Malá cena Kovo/, Pijaristé ze z Plzně /křížovky - Mladá Plzeň/, Hradečtí votroci, Severáci. V dřívějších dobách pořádali přebory mládeže Pašeráci, Vyškováci a další. I zde jsou však velké problémy, zejména se zajištěním účasti. Děti většinou ve dnech vídení mají jiné /sportovní, turistické, apod./ akce, či odjíždějí s rodiči na chalupy, Chaty, výlety či zájezdy. Dochází tak k situaci, že na pečlivě připravený přebor přijde jen několik málo dětí, které soutěžení v tak malé konkurenci nebaví. Ideální by bylo, kdyby zástupci kroužků vozili své nadějně mladé řešitele na tyto přebory. To by zvedlo jednak úroveň soutěží a přispělo by to k poznání a měření sil mladých z různých koutů republiky. Zde však k problémům se zajištěním účasti mládeže na vzdálenějších přeborech přistupuje problém finanční a zejména organizační - doprava, ubytování a doprovod dětí.

V této oblasti dosahuje již dlouhá léta významných úspěchů kroužek Severáci prostřednictvím svého člena Františka Janoucha, který vede kroužek v dětské lázeňské léčebně Nové lázně v Teplicích, kde jsou léčeny děti v několika-měsíčních turnusech. Luštění hádanek i křížovek se zde stalo vedle dalších duševních činností významnou součástí rehabilitačního procesu. V důsledku možnosti organizování volného času účastní se kromě přeboru v Ústí nad Labem nejlepší z nich i na jiných přeborech mládeže. I po ukončení léčby je s těmito dětmi udržován kontakt a je pravděpodobné, že najdou uplatnění v kroužcích v místě bydliště.

Zajímavým a užitečným příspěvkem k popularizaci hádanek a křížovek mezi mládeží polské národnosti je činnost člena kroužku Permoníci př. Josefa Tadraly. Od roku 1968 průběžně soustřeďuje okolo hádankářské rubriky časopisu „Gazietka pioniera“, kterou řídí, asi 40 mladých řešitelů polské národnosti, pravidelně posílajících řešení. Jednou ročně se s nimi schází v redakci časopisu, kde pro ně připravuje řešitelské soutěže, které se u dětí setkávají s velkým zájmem a nadšením. I když jde o hádanky a křížovky v polském jazyce, př. Tadrala v nich aplikuje některé české druhy a způsoby tvorby v Polsku dosud neznámé.

Jednou z příčin nesnadného pronikání hádanek mezi mládež je složitost a rozmanitost jejich tvorby, což ztěžuje srozumitelnost úvodní informace, zvláště když se jedná o informaci písemnou. Zatímco v přímém styku s možností využití tabule děti pochopí princip řešení hádanek během několika minut, z písemného návodu to často nepochopí vůbec, protože je to po několika větách přestane bavit. Z toho vyplývá, že teprve přímý výklad může v dětech probudit zájem o hádanky, což se také projevuje při přeborech mládeže, kde se pravidelně účastníkům v úvodu takový výklad poskytuje. Teprve potom jim s úspěchem poslouží písemné návody a po-

můcky. Je pravda, že někteří se k pochopení principu tvorby a řešení hádanek propracují vlastními silami, ale to jsou pouze řídké výjimky s již předem probuzeným zájmem o tuto zábavu.

V současné době tedy spočívá těžiště práce s mládeží v pořádání řešitelských akcí u příležitosti některých krajských i oblastních přeborů, v zajímavější koncepci stránky pro mládež v HaK, která má příznivý ohls, a hlavně v práci kroužků, které většinou s velkými potížemi a s většími či menšími úspěchy vedou své mladé členy ke zdokonalování v oblasti naší činnosti.

Zpracoval: Jiří Adamčík

za použití materiálu předsedy komise pro práci s mládeží ing. B. Kousala